

2. Bitkilerin isimlendirilmesi ve sınıflandırılması

Bitkiler yetiştikleri bölgelerdeki insanlar tarafından yerel isimleri ile tanınırlar. Yerel isimler çoğunlukla bir bölgeden başka bir bölgeye, ya da bir dilden başka bir dile göre farklılık gösterebilir ya da farklı türler aynı yerel isimle biliniyor olabilir.

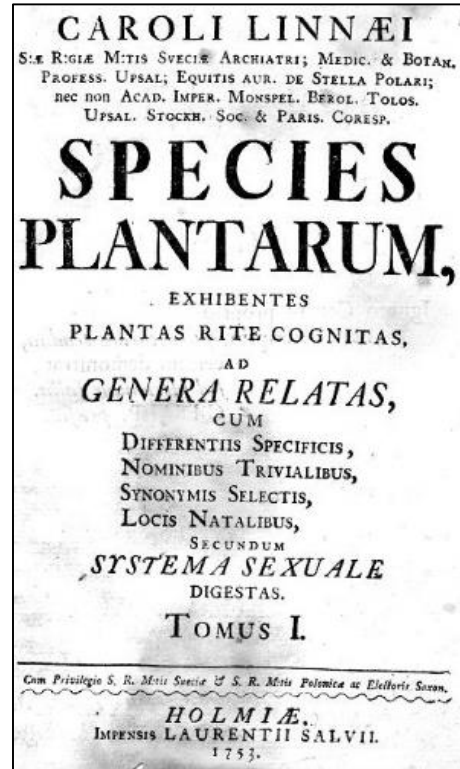
Örneğin, *Michauxia campanuloides* L'Hérit. ex Aiton Tarsus ve Silifke'nin dağ köylerinde gençken gövdesi ve kökü pişirildikten sonra yenir, ayrıca yaprakları Kahramanmaraş'ta yara iyi edici olarak kullanılır.

Michauxia tchihatchewii Fisch. & Mey. ise Gülnar'da sebze olarak kullanılır. Bu iki bitki birbirinden farklı türler olmasına rağmen halk arasında “gerçemek”, “gerçimek” ve “keçibiciği” yerel adları ile bilinmektedir.

Böyle bir belirsizlik sağlıkta, ticarete ve tarımda ciddi sonuçlar doğurabilir. Bu sorunun çözümü her canlı türüne, o türe özgü bir bilimsel isim vermektir. Bir türün bilimsel ismi, o türü ilk olarak tanımlayan ve betimleyen bilim insanları tarafından verilir.

Binominal (İkili) İsimlendirme

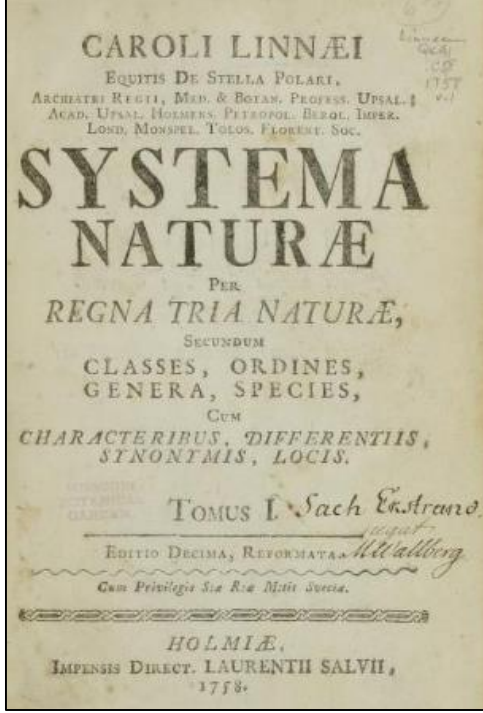
Carl von Linné 1753 yılında *Species Plantarum* (Bitki Türleri) adlı eserini yazarken her bitki için sadece iki sözcükten oluşan kısa bir isim kullandı. Onun uyguladığı bu yöntem kısa süre içinde popüler hale geldi. Günümüzde bilinen milyonlarca canlının her biri için kullanılan isimlendirme sistemi **binominal (ikili) isimlendirme** olarak tanımlanır.

Şekil 2.1. Species Plantarum adlı eserin kapağı

Canlıları tanımlamak için günümüzde de hala kullanılan bilimsel isimlendirme sistemi, ilk kez 1758 yılında **Systema**

Naturae adlı kitabında Linné tarafından tanımlandı.

Şekil 2.2. Systema Naturae adlı eserin kapağı

Bilimsel bir isim binominal isimlendirme yöntemine göre iki sözcükten oluşur ve Latince ya da Eski Yunanca kökenlidir.

Allium cepa L. (Soğan)

Allium sativum L. (Sarımsak)

Bunlardan birincisi **cins** adı, ikincisi ise sıfat niteliği olan **epitet** adıdır. Bu iki sözcük birlikte **tür** adını oluşturur. Cins isminin ilk harfi daima büyük harfle yazılır. Epitet ismi ise küçük harf ile yazılır. O bitkiyi bilim dünyasına tanıtan ilk kişinin

adı da bitkinin adından hemen sonra yazılır ve buna **otör adı** denir.

İki sözcükten oluşan bilimsel isimlerin arkasına, alttür ya da varyete ismi de yazılabilir. **Alttür**, aynı türün farklı habitatlarda veya farklı coğrafik bölgelerde yaşayan farklı üyelerinin kendi aralarında oluşturdukları bir alt gruptur. **Varyete** ise, aynı türün birbirinden küçük fakat tutarlı farklılıklara sahip üyeleridir.

Tablo 2.1. Bazı epitetler ve Türkçe anlamları

Epitet	Türkçe anlamı
annuus, annua, annuum	tek yıllık
communis, commune	küme halinde büyüyen
edulis, edule	yenebilir, yenen
esculentus, esculenta, esculentum	tatlı, lezzetli

Bitkilerin Sınıflandırılması

Sistemik, canlıları ortak karakterlerine göre düzenleme ve sınıflandırma bilimidir. **Bitki sistemiği**, yeryüzünde yetişen bitki çeşitlerini, isimlendirilmelerini, farklılık ve benzerliklerini, yeryüzünde yayılışlarını ve yetişme ortamı özelliklerini inceler. Bitkilerin tanımlanmaları (deskripsiyon), tanınmaları (identifikasyon), isimlendirilmeleri (nomenklatür) ve sınıflandırılmalarını kapsar.

Bitki sistematğinde temel birim “tür”dür.

Regnum (alem)

Divisio (bölüm)

Subdivisio (alt bölüm)

Classis (sınıf)

Subclassis (alt sınıf)

Ordo (takım)

Subordo (alt takım)

Familia (aile)

Subfamilia (altfamilya)

Tribus (oymak)

Subtribus (alt oymak)

Genus (cins)

Subgenus (altcins)

Species (tür)

Subspecies (alt tür)

Varietas (varyete)

Enstitüsü, Farmasötik Botanik
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi,
Danışman: Köroğlu, A., Ankara.

Keeton W.T., Gould J.L. (2003). Genel
Biyoloji 1, Demirsoy A., Türkan İ.,
Gündüz E. (Çeviri editörleri). Palme
Yayıncılık, Ankara.

Simpson, M.G. (2012). Bitki Sistematığı,
Aytaç Z. (Çeviri editörü), Kaptaner
İğci B. (Çeviri editörü yardımcısı).
Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Kaynaklar

Frohne, D., Jensen, U. (1973). Systematik des
Pflanzenreichs. Gustav Fischer Verlag,
Stuttgart

Graham L.E., Graham J.M., Wilcox L.W.
(2004). Bitki Biyolojisi, Işık K. (Çeviri
editörü). Palme Yayıncılık, Ankara.

Hürkul, M.M. (2011). Türkiye'de yetişen
Michauxia L'Hérit. (Campanulaceae)
türleri üzerinde farmasötik botanik
yönünden araştırmalar. Ankara
Üniversitesi, Sağlık Bilimleri